

ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ

*Господарисько Ірина
Науковий керівник – доц. Дзись Тарас*

ТВОРЧИЙ ДОРОБОК МАРТИНА ПОЛЛАКА У НІМЕЦЬКОМОВНОМУ ЛІТЕРАТУРНОМУ ПРОСТОРИ

Література – це те, що може багато чого охопити, навіть мультиетнічність. Взаємозв'язок між різними літературами спричиняє історія, відбиток якої простежується в художніх творах. Розвиток сучасного літературознавства збільшує інтерес до письменників, творчість яких вирізняється з поміж інших своєю неординарністю.

Як особливий різновид сучасної літератури популярності набуває література нон-фікшн, яка активно вивчається на зламі ХХ – ХХІ століть. Документальні тексти, котрі присвячені конкретній історичній події, окрім фактів, містять напругу, динамічність і драматичність, які простежуються у творах авторів. Явище нон-фікшн пропонує митцям слова новий підхід до передачі інформації, який не потребує фантазії, а об'єктивного і тверезого погляду на певну подію минулого чи сьогодення.

Галичина відіграє роль центру переплетення та нашарування різних культур, колишня провінція Австро – Угорської імперії, про яку мало було відомо в німецькомовному просторі. Ця земля привабила тих народів, з якими її колись поєднала історія [1, с.8]. Одним із таких народів є австрійський, представником якого, напевно, ще не всім відомий в світовій літературі, а точніше в літературі нон-фікшн ХХІ ст. є Мартін Поллак. Його нехудожні, документальні твори описують реалії українських міст та сіл Галичини, яка стала для нього обраною духовною батьківщиною.

Для українців, Мартін Поллак цікавий тим, що виступає «руйнівником міфу Галичини» [2]. Це значить, що Галичина в сучасній літературі переважно ідеалізувалася чи романтизувалася, а зараз ми маємо справу із новою манерою написання, яка містить фактографічний опис. Автор намагається писати відверто, прямо, опираючись на літературні джерела, старі газети й історичні фотографії. Вони стали масивом матеріалу, з якого він черпав в бібліотеках та архівах.

Вже не одне десятиріччя Україна, зокрема Галичина, привертає до себе увагу дослідників літератури, особливо країн, які свого часу входили до складу Австро – Угорської імперії. Великої уваги заслуговують публікації антологій галицької літератури авторів, життя яких проходило на цій території, або ж якось побіжно мали відношення до України, а саме Галичини.

Матрін Поллак стверджує, що після свого народження здебільшого вів кочовий спосіб життя, оскільки причин постійних переїздів, справді, було багато [8, с.10].

Актуальність дослідження полягає в тому, що творчість сучасного австрійського письменника Мартіна Поллака залишається ще досі маловідомою для широкого кола читачів, а його тексти не були ще досліджені українськими літературознавцями у контексті документалістики. Лише останнім часом звертається увага на письменника, журналіста і перекладача Мартіна Поллака, яка зумовлена вмінням правдиво описати історичну Галичину та перенести її образ на образ сучасної України, глибинним розумінням відкритості та прямолінійності у суперечливих питаннях, вмінням писати правдиво та відверто про особисте життя та життя своїх рідних, а також бажанням допомогти українцям осмислити трагічні моменти своєї історії, знайти точку самоідентифікації для того, щоб збудувати гідну державу та громадянське суспільство [3, с.217].

Багато робіт Мартіна Поллака мають виразно публіцистичний і репортажний характер, особливо ті, що стосуються недавньої політичної історії. Проте різні його роботи про минуле, навіть якщо вони наближаються до форми історичного репортажу, мають радше есеїстичний стиль. Поллак наголошує не лише на власній епістемологічній позиції, але й на історії своєї родини, яка формує моральний контекст його текстів про геноцид [4, с.272].

У 2014 році Поллак опублікував збірку есеїв, створених на основі гостьових академічних лекцій. *Kontaminierte Landschaften* ("Забруднені землі") стала не лише великим твором, який спричинив широкі дослідження та рефлексії на тему забутих і прихованих геноцидів, але й влучною метафорою, яка відтоді присутня у назвах академічних конференцій та колективних праць [5, с.300].

У цій роботі ми проаналізуємо переплетення двох ниток прозових творів Поллака. Перша - це історія його родини, спогади про нацистських предків і дисонанс, який утворився всередині нього щодо минулого його родини. Друга - дослідження простору, що розуміється як виявлення його "забрудненості", зловісного минулого, яке позначило певну частину ландшафту. Поллак поєднує ці два напрямки у своїх есеях, що особливо помітно в "Забруднених ландшафтах".

Есеї Мартіна Поллака черпають свою моральну силу з риторики викриття та засудження. Поєднання роздумів про власну родину, історію співучасті Австрії в нацистському геноциді та рефлексії над забрудненими зображеннями створює міцний аргументативний взаємозв'язок, центральною фігурою якого є дитяча необізнаність і невігластво, які автор поступово долає, дізнаючись про погляди і вчинки своїх близьких [6, с.414].

Поллак переніс цей конструкт викриття на простір; звідси нав'язлива ідея, що навіть найближче оточення, наприклад, його походження, може виявитися зараженим, так само, як його батько, якого він ледь знав, і його улюблений дідусь. "Нормальність" ландшафту, який він звик сприймати, була лише продуктом його дитячої наївності.

Однак перенесення сімейних рамок на простір призводить до нав'язливого очікування неймовірних і злочинних речей звідусіль [7, с.311]. Простір Центральної Європи пропонує багато прикладів такої стигматизації, наприклад, словенське Готше, яке в розповідях дідуса Поллака "було синонімом простого життя в гармонії з природою, без напруги та етнічних конфліктів", а після Другої світової війни стало місцем масового поховання.

Пам'ять про жертви та маркування масових поховань - дві основні цілі есеїв Поллака. Проте факт виявлення забруднення ландшафту не призводить до простого нанесення інформації на карту. Це передусім втручання у простір, де колись було вбито багато людей, але де сьогодні живуть люди, які часто мають мало спільного з тими минулими подіями [8, с.10]. Тому забруднені ландшафти не можуть увічнити пам'ять про минулі злочини настільки, наскільки вони забруднюють і руйнують сучасне життя людей, які там живуть. Ось чому акт виявлення забруднення ландшафтів повинен призвести до їх очищення і зробити їх сприятливими для майбутнього життя. Це міг би бути позитивний результат письма: не стільки пам'ять про якесь жахливе минуле, скільки створення простору, сприятливого для життя звичайним повсякденним життям.

На жаль, це не є метою Поллака. Це видно, наприклад, у цитованій розмові з власником кав'ярні в Освенцимі, якого письменник постійно запитував про те, як він може продовжувати займатися бізнесом у такому місці. Ціле місто не може бути зведене до пам'ятника Голокосту, це тепер також звичайне місце проживання [9, с.10]. Подібне ставлення Поллак демонстрував і до своїх сусідів-австрійців, яким намагався нагадати про давно забуті гріхи. Звичайно, такі жести відповідають давній традиції творів Томаса Бернгарда чи Ельфріди Єлінек, і було б важко оскаржити їхню моральну мету [10, с.309]. Можна, однак, посперечатися про їхню ефективність, тобто чи справді вони спонукають мешканців до спроб подолати своє важке минуле? Чи, можливо, вони лише консолідують їх у протистоянні обговоренню історичних подій?

Отже, чи є сам факт експонування цих забруднених ландшафтів достатньою стратегією? Можливо, її слід доповнити системою вшанування пам'яті про забруднені ландшафти, думкою про те, як відновити їх для використання. Життя продовжується на кривавих землях, воно повинно продовжуватися. Отже, питання для гуманістів полягає в тому, що можна зробити для того, щоб це життя було вільним від стигми і не переслідувалося різними примарами минулого.

ЛІТЕРАТУРА

1. Затонський Д. Австрійський літературний феномен // Зарубіжна література / Дмитро Володимирович Затонський – 1999. – Вип. 4. – С. 3–12.
2. Книжка «До Галичини» Мартіна Поллака вийшла в перекладі Нелі Ваховської [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://storinka.at/novyny/knyzhka-dogalychyny-martina-pollaka-vyjshla-v-perekladi-neli-vahovskoyi/>.
3. Поллак М. До Галичини. Про хасидів, гуцулів, поляків і русинів. Уявна мандрівка зниклим світом Східної Галичини та Буковини = nach Galizien, Huzulen, Polen und Ruthenen. Eine imaginäre Reise durch die verschwundene Welt Ostgaliziens und der Bukowina / Мартін Поллак; з нім. пер. Н. Ваховська. – Чернівці: Книги – XXI, 2017. – 217 с.

4. Поллак, М. Цісар Америки. Велика втеча з Галичини / Мартін Поллак; переклад з німецької Люби – Параскевії Стриндалюк; доопрацьований переклад Нелі Ваховської та Олександри Григоренко. – Чернівці: Книги – XXI, 2015. – 272 с.
5. Gauß K. Das reiche Land der armen Leute / K. Gauß, M. Pollack. – Klagenfurt: Wieser Verlag, 2007. – 300 с. – (ISBN – 13 978-3-85129-661-7).
6. Magris C. Der habsburgische Mythos in der modernen österreichischen Literatur / Claudio Magris. – Wien: Zsolnaj-Verlag, 2000. – 414 S.
7. Metropole und Provinzen in Altösterreich / [Hrsg. Andrei Corbea-Hoisie, Jacques Le Rider]. – Wien; Köln; Weimar: Böhlau Verl., Polirrom, 1996. – 311 S.
8. Pollack M. Text für Ausstellungskatalog „Mythos Galizien / Martin Pollack – Wien, 2015. – С. 10.
9. Pollack M. Vortrag im IWM (Institut für die Wissenschaft vom Menschen) / Martin Pollack. // Wien. – 2017. – С.10.
10. Recerсja literacka i proces literacki. Literarische Rezeption und literarischer Prozess. – Kraków, 1999. – 309 S

Косар Діана

Науковий керівник – доц. Бияк Наталія

СТРУКТУРНА МОДИФІКАЦІЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У ТВОРАХ АВСТРІЙСЬКОЇ ПИСЬМЕННИЦІ КРІСТІН НЕСТЛІНГЕР

Фразеологізми – це важливий компонент мови та літературного твору, які нерідко стають об'єктом дослідження їх походження, функцій та модифікацій. Вони відображають особливості культури, традиції та індивідуальності авторів, роблять мову барвистою та виразною. Серед численних праць вітчизняних (Я. Баран, О. Білоус, В. Гавриць, М. Зимомря, І. Зимомря, О. Пророченко) та зарубіжних мовознавців (Г. Бургер, Г. - У. Дітц, Е. Доналіс, Б. Зандіг, П. Кюн, Р. Ліпчук, В. Фляйшер) цікавим аспектом у вивченні фразеологізмів є можливості їх структурної модифікації у художніх творах.

Серед усього розмаїття досліджень варіативності фразеологічних одиниць у творчості окремих авторів, зокрема німецькомовних (Б. Брехта, В. Бределя, К. Вольф, Г. Грасса, Ф. Кафки, О. Рішаві та ін.) поки що відсутні наукові розвідки на матеріалі творів австрійської письменниці Крістін Нестлінгер, що обумовлює актуальність нашого дослідження. Авторка писала свої твори як для дітей, так і для дорослих. Мова творів багата, насичена фразеологізмами різних видів і розрядів, які стали мовним маркером її індивідуального стилю. Присутність у повістях та оповіданнях значної кількості мовних одиниць такого типу робить їх ідеальним об'єктом для вивчення.

Метою статті є виявлення і аналіз основних модифікаційних засобів та їхнього використання у творах Крістін Нестлінгер. Ми робимо спробу дослідити, як Крістін Нестлінгер використовує фразеологізми у своїх творах для досягнення художніх та мовних ефектів. Розглядаємо їх у контексті різних видів літератури, у творах для дітей і для дорослих та спробуємо прослідкувати, як їх модифікація впливає на сприйняття і інтерпретацію текстів.

Дослідники літературної діяльності Крістін Нестлінгер відзначають, що специфіка її творчості полягає в творенні різноманітних літературних образів, які спілкуються з читачами